

SZEKELY-UDVARHELY

— AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT POLITIKAI LAPJA —

— A SZÉKELYUDVARHELYI „SZÉKELY TÁRSASÁG“ ÉS TÖBB EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE —

Megjelen hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.
 ELŐFIZETÉSI ÁRA: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. Községek, községi előljárók, papok és gazdasági egyesületi tagok egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják. Egy példány ára 10 fillér.
 Helyközi telefon 15. sz.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

BETEGH PÁL

LAPTULAJDONOS.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Kéziratokat vissza nem adunk. Hivatalos hirdetések 100 szög minden szó 6 fillér, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet om. 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. Nyit-tér sora: 1 K. Djjak előre fizetendők. — M. kir. postatakarékpénztári csekk- és klíring 10,489. szám

A kibontakozás akadályai.

Irta: **Dr Nemes Bertalan** orsz. képvis.

Vasárnap telik vasárnap után. Népgyűlés van népgyűlés után. Mindenik a kibontakozás érdekében.

Egyértelműleg követeli a magyar nemzeti banknak 1911-ben, az önálló vámsorompónak 1917-ben való felállítását.

Akár a polgárság rendezi a népgyűlést, akár a képviselő, akár egyik, vagy másik képviselőjelölt.

A tény az, hogy a népgyűlések nagy érdeklődés mellett folynak le. 300—3000 ember van jelen.

De minden alkalommal távol van 700 vagy 7000 községbeli.

Mi ennek az oka?

A közös bank iránti lelkesedés? Dehogy. Hiszen akkor ily irányban is megnyilvánulna a polgárság követelése. A jelen állapotért való rajongás? Szó sincs róla. Akkor ez irányu nyilatkozásokat hétről-hétre közölnének a sajtóiroda organumai.

A közöny, a hitetlenség folyománya. Nincs bizalom a nemzeti mozgalom sikere iránt. Elkeseredés a korona, bizonytalanság a kabinet, elkedvetlenedés a parlament és kishitűség a társadalom magaviselete felett.

Nem is lehet csodálni.

A korona meghallgatott többséget, kisebbséget, de sem a többség véleményét nem respektálta, sem a kisebbség aggályait nem osztotta.

A többségre nem bizza a kormányt elvei miatt, a kisebbséget nem jogosítja fel házfelozlatásra, mert az ujonnan összeülő parlamenti többség akaratát sem hajlandó elfogadni.

A kormány? Lemondott a felmerült nézeteltérések miatt és mégis helyén van.

Csak parlamentárisan volt hajlandó vezetni az ügyeket. De csak addig, míg a parlament összeül.

A képviselőház? Ragaszkodik elveihez, de ezeket határozat formájában mai napig kifejezésre nem juttatta.

A társadalom pedig az egész válságot olybá veszi, mintha nem is magyar-osztrák, de orosz-japán tülekedésről volna szó. Erre egy pár példát:

A magyar nyelven megjelenő sajtó tanácsot ad a darabontok beállítására. Szerkesztőjének semmi bántódása; másnap ugyanannyi olvasója van, ahelyett, hogy a cikért felőlő

szerzőt és szerkesztőt társadalmilag lehetetlen megtenni.

Gunykakaj nélkül lehet műkuruckodni és büntetlenül a nemzeti eszményeket kigunyolni.

A hazai iparcikk helyett „Hábig Wien“ jelzéssel elíratott árut megdöbbenéssel utasítom vissza és midőn kijelentem, hogy így magyar ipart felsegíteni nem lehet, mosolyogva vágja szemembe a belvárosi cég alkalmazottja, hogy hazai iparcikkekre mi kérem, nem reflektálunk.

Másutt ezért bojkottálnák, Zágrábban agyonütnék azt az alkalmazottat, aki a hazai iparpártolást ilyen lekicsinylő megjegyzéssel kíséri...

Meg kell változni mindennek.

A kormány lemondási szándéka iránt kétségnek nem szabad lenni sem fent, sem lent.

Némelyek hitték, mások féltek tőle, hogy a kormány kijelentései dacára, feltételei teljesítése nélkül helyén marad.

Már pedig csak annak a kormánynak van tekintélye, melyet elvei ellenére kormányzásra kényszeríteni nem lehet.

Ereje pedig csak annak a parlamentnek van, mely idejében határoz, eljárását mindenkori s annyiszor, amennyiszor szükségesnek mutatkozik, a nemzet ítélete alá bocsátani.

Halogatásnak, késedelemnek helye nincs, mert az még a meglévő erőt is kétségessé teszi.

A folytonos halogatás egyesek helyzetén javíthat, nemzetekén soha. Cselekvés az egyetlen megoldás, inkább ma, mint holnap.

A társadalom pedig pusztítsa ki magából azokat, kik itt elve, itt meggazdagodva, a nemzeti erők tömörülésére, a magyar ipar erősítésére a tőlük telhetőt meg nem teszik.

Akkor kifejlődik az erős nemzeti öntudat, önbizalom, megtörik a zsarnokság hatalma, mely ma a bajoknak nem kuforrása, csak élelmes kizsákmányolása.

POLITIKA.

A darabont-kormány
bűnlajstroma

Fejérváry Géza báró, a volt darabont miniszterelnök Dr Mangold Lajos budapesti egyetemi magántanárt, a kiváló történettudóst bepanaszolta a Lipcsében megjelenő Meyer-féle Konversations Lexikon szerkesztőjénél azért, mert a hírneves tudós a lexikon új kiadása számára a valóságnak megfelelően írta meg a Fejérváry-féle darabont-kormány viselt dolgait. Mangold dr

megírta, hogy az a kormány nem volt alkotmányos; terrorisztikus, erőszakos eszközökkel élt, katonasággal verte szét az országgyűlést, elnyomta a gyülekezési, szólási és sajtószabadságot. A tudós tanár egy árnyalattal sem tért el az igazságtól s 87 sorban csupa olyan dolgot írt meg a lexikonba, amit Magyarország mindenki tud. Ezért Mangold dr-t egy darabontpárti nyomtatvány is megtámadta, történethamisítással vádolva a derék professzort. Mangold dr pedig most nyilvánosan, a nagy német nyilvánosság előtt bizonyítja minden egyes ténybeli állítását. Így tehát a darabontok megérdemelt bélyegzése a miveltőbb külföldi nemzetek előtt sem maradt el. Ezt a paktummal kiegyenlíteni, elsimítani nem lehetett. E füzetben felvonulnak előttünk ama szomorú idők eseményei. A Fejérváry-kabinet kinevezése, a kabinet feladataira vonatkozó királyi kéziratok, a kormány imparlamentáris karaktere, a parlament folytonos (négyzeri) elnapolása, a kabinet többszöri rekonstrukciója, a gyülekezési és szólás szabadság korlátozása, a lapok konfiskálása és üldözése, a sajtó egy részének megvesztegetése, az állam pénzeinek elpocsékolása, a vármegyék és városok üldözése, a törvényekhez hű tisztviselők erőszakos elmozdítása, a királyi és kormánybiztosok garázdálkodása, az alsóbb néposztályok nekiszűrésa a felsőbbeknek, az általános választói jog jelszavával való rut taktika, az országgyűlés szétveretése katonasággal, a jobbiztonság megingatása, a nyomorral és szenvedéssel való fenyegetés stb.

De felvonulnak előttünk a Kristóffyak, Rudnayak és az országra szabadított gyülevész hordájuk összes gyászalakai és azok verőzítő cselekedetei. Mangold dr füzetének címe: „Zur Geschichte des Kabinetts Fejérváry“. A lipcsei bibliografiai intézet nyomdájából került ki a sajtó alól.

A válság fönt és lent.

A válságban az utóbbi időben semmi lényegesebb dolog nem történt.

A tegnapi kitűzött minisztertanácsot is Kossuth Ferenc kereskedelmiügyi miniszter muló gyengélkedése miatt elhalasztották. A függetlenségi pártkörben a vezér egészségi állapotáról vett kedvező értesüléseket megnyugvással fogadták.

Az önálló nemzeti bankért folytatott küzdelem tulajdonképpen csak most fogja kezdetét venni igazán. Minden város, kerület és község teljes erővel nyilatkozik meg a nemzet elvitázhatalan jogáért vívott alkotmányos harcban. Székelyudvarhely városban is szervezkednek az országos küzdelemben való részvételre. Vármegyénk egyetlen függetlenségi és 48-as képviselője sem marad el erről a nagyarányu mani-

fesztációról, sőt kerületről-kerületre mennek s felvilágosítják a népet a nemzet ez irányu jogairól. Ha pedig ezt a képviselő urak nem tennék, akkor maga a nép, a polgárság fog népgyűléseket tartani és az önálló banknak 1911. január 1-én való felállításáért sikra szállani.

Székely méhészetünk jövője.

— Az erdélyrészi kirendeltség figyelmébe. —

(G. I.) Cél nélkül: nincs jövő. Így tudja ezt mindenki. Cél nélkül áll méhészetünk az 1700-as évek óta, mely időben a nád és répacukor, a méz háztartási fontosságát kiszorítva, — kezdett az egész világon elterjedni. A cukor elterjedésével kiesett a kisemberek kezéből a méhészet jövedelmező forrása, örökölte a nagybirtok, — a cukorrépa fokozódó termelésével.

Igy szűnt meg a méhészet célja, — így ment tönkre annak jövője is. 200 éve hever parlagon a méhészet, elfeledve, elhanyagolva, megvetve a civilizált társadalom által. Ám a haladó korról változik a világnézet is. A kialakulás stádiumában álló világ új követeléseket, új igényeket teremt és léptet előtérbe, melyek nem hagyják érintetlenül a mezőgazdaság árván hagyott poézisét se. Talán éppen az átalakulások mozgalmainak hatásai alatt jönnek létre az erdélyrészi kirendeltség iniciatívájára a méhészkörök, hogy a sorvasztó bajok szanálásával a régen elejtett fonalat felvegyék s új világot teremtsenek a régi romokon. A kirendeltség hívó szavára jött össze az udvarhelyi méhésztársaság is. Alig egy éves működése után 110 tagjával dolgozik fáradhatatlan, erőteljes munkával a hymenoptera érdekében, mely nélkülözhetetlen volt az ókorban s elkerülhetetlenné lett a jelenben. Gyűlésein termékeny eszmék vetődnek fel, hasznos vitáiban szembeötlően mutatja a haladás órája azt a fájdalmas elmaradottságot, mely a méhészt jelenét jellemzi s a veszteséget érzékelteti. Legutóbbi gyűlésében panaszos hangok merültek fel. A Székelyföld vadvirágos nektárának nincs piaca, nincs értéke. Mesterségesen lenyomott árak miatt gyenge az anyagi cél, — a méhészt jövője tehát ez irányban bizonytalan. Nyers terményünk vevő hiányában kivitelre szorul. A nyugati országok iparosai viszik ki s feldolgozva küldik vissza a meghamisított, összepancsolt, cukorszörppel kevert mézes süteményekben, melyeknek óriási kelendősége bámulatra méltó. Mig a nyugati országok iparosai, a méhészt gyakorlati irányában dolgozva, szedik el tőlünk a csekélyke jöve-

delmet, addig mi a méhészet elméletében, idealizmusában keressük boldogulásunkat. Elfogultságunkban nem vesszük észre az új igények új követeléseit.

Stagnációnk révén a nyugati ipar ma már nemcsak piacokat keres, de lefoglalja magának országunk összes üzleteit, melyekben potomon kel a 2—4—6 filléres tészta és cukorka áru állítólag magyar mézzel készítve, valójában örölt fa-rost, kaolin stb. anyagokkal kevert cukorszörpből előállítva. És — minden csodálatosan kelendő. A gyakorlati cél, bár a társadalom észre se veszi, tisztességtelen utra terelődött, — legfőképp a magyar méhészet rovására. Szórványosan működő mézeskalács iparunk a civilizált szokások majmolása folytán nem méltó régi multjához. A cukorszörp vízi ebben is a főszerepet, keverve mérges anyagokkal, tönkretéve az emberi szervezetet, amint degenerálja az emberiséget a cukor általánossá vált használata a fent jelzett 200 év óta. Nem így volt ez a régi jó időkben, midőn a fennálló céhrendszerek saját szabályaik kötöttsége alatt az ipari tisztesség és magyar becsület ápolását szolgálták. A céhrendszer kimúlásával kimult a mézes és viaszipar tisztessége is. A szervezet felbomlott, védelme szétmállott s tönkrement maga az ipar is. Az elhagyott mezőn a nyugati ipar foglalta el helyét. Viasziparunkat a nemzetiségek vették kezükbe. A nyiltan tüzött uzsora méhészetünket ásta alá, védelem hiányában küzdeni ez áramlat ellen nem vagyunk képesek. Ipart kell teremtenünk, melynek szervi erője a méhészetből szivja táplálékát.

Ezen panaszok orvoslását tüzte maga elé a helyi méhész egyesület, midőn az iparfejlesztő bizottság és áldott lelkületű főispánunk kegyességéből egy mézeskalács és finomabb sütemények, mézbor, sör, ecet, likörök készítményét célzó tanfolyam rendezési költségeire tetemes összeget nyert. A székely méhészet jövőjének a kapuja nyitott meg, melynek mezéjén a székelyföldi ki-rendeltség jóakaratu munkássága hozhat létre nagy alkotásokat. Ő állíthatja vissza mézünknek régi jogaiba s teremthet mézünknek piacot és értéket, ha a Székelyföld természetes központján Székelyudvarhelyen, a méhész egyesület törekvését támogatva, egy mézeskalács és süteménygyárat létesít, melyben a hazai pozsonyi, tatai, tordai; a külföldi nürnbergi finomabb mézessütemények a székely méz felhasználásával állíttatnak elő s exportáltatnának ugy a hazában, mint a külföldre. Felvesszük ezáltal a versenyt a külföldről importált értéktelen s mégis százezreket elvívó süteményekkel szemben, teremtünk piacot és becsületet a székely méznek. Az egyesület ez irányu kérvénye a kirendeltség asztalára letétezt. Hisszük, hogy a kirendeltség nem fog vétőjével akadályt gördíteni az egyesület törekvő szándékai elé. Méltányolni fogja a jobb sorsra érdemes méhészeti ügyet, segíteni fogja e fiatal törekvő egyesületet megtalált ösvényén előre, hogy a cél szentesítse eszközét, mert — a hogy kezdettem, úgy végzem — ha nincs cél, — nincs jövő!

Blériot monoplánja a Vigadóban.*

A Fővárosi Vigadó nagytermében ki volt állítva Blériotnak ugyan olyan típusu repülőgépe, mint amellyel a La Manche-csatornát átrepülte. A zárandoklás még az esti órákban is oly nagy volt, hogy az óriási tömeg közepette a gépnek közéről való megsejmelése lehetetlen volt. De tekintettel arra, hogy ez a kis gép sok százezer ember érdeklődésének központjává vált, nem is lehetett célja a kiállításnak, hogy a látogatók a részletekbe elmélyedő minuciózus studium tárgyává tegyék a különben is — érthető módon — rendkívül féltett gépet. Inkább csak összbenyomás szerzéséről, azaz arról lehetett szó, hogy szakember, laikus egyaránt, a közvetlen szemlélés által helyes fogalmat kapjon a repülőgép méreteiről, alakjáról és anyagáról, szóval egész megjelenéséről. Ez lehetővé is volt téve, mert a nagy teremben a gép magas és tágas pódiumon pihent, melyet kényelmesen körül lehetett járni, a mire annál is inkább szükség volt, mert az egyik irányból szerzett kép feltétlen kiegészítésre szorult: míg a gép oldalnézetben volt a legszebb, előnézetben lehetett csak a plánokról helyes fogalmat szerezni, a végnézet pedig a különböző kormánylapok és e stabilizátornak (egyen-súlyt biztosító felületnek) jobb megsejmeléséhez volt szükséges.

Ami az összbenyomást illeti, hártározottan némi csalódással látta a szemlélő, hogy hát hiszen az egész a modellek benyomását keltik; hiszen a szárnylapokról, melyeknek természetesen elsősorban kell vékonyknak, könnyűeknek lenniök, nem is szólva, a törzs, a váz oly vékony és még hozzá kötéldarabokkal (!) összekötött, illetve merevített farudacsákból áll, hogy az ember képtelen azt a munkával kapcsolatban elképzelni, melyet az a levegőben tényleg végez. Az egészen inkább valami nagyobb fajta kiállítás mintának, mint a mechanikai műtárgyak gépi jellege látszik. Az ember érzi, hogy a motornak egyrészt a súlycsökkenés, másrészt a munkateljesítmény szempontjából odáig kell fejlődnie, hogy sokkal merevebb és biztosabb (bár ürege) fémvázaló oly gépnek kölcsönözze a hajtóerőt, mely dacol az erősebb áramlatokkal is.

A sulynak lehető legnagyobb csökkentésére való törekvés raffinált eszközei azonnal szembejönök: a kormánylapok forgási pontjai kicsiny és vékony alumíniumlapokat mutatnak, hasonlóképpen a kormánylapok mozgatására szolgáló és sodronyok segítségével a vezető kormányával összekötött emeltyük is alumíniumból vannak készítve és kisméretűek. Hátul egy, elől két biciklikerek szolgál támasztásra, mely utóbbiak felett a motort hordó váz látható; azok a gerendatartók, melyeken a motor közvetlenül nyugszik, nemcsak hogy alumíniumból vannak, de még gerinclapjukon végig át is vannak lyukasztatva. A rendkívüli könnyed szerkezet anyagai tehát: az

* A „Magyar Automobil Ujság”, e kiváló szaklapból közöljük Blériot gépének szak-szerű leírását. Szerk.

összekötő és támasztó elemeknél az alumínium, a szárnyaknál és kormánylapoknál, valamint a stabilizátoroknál a vászon, a váznál pedig a fa, még pedig igen könnyű fa, míg a légcsavar igen erős, kemény fából készült.

Ehelyütt nem szabad megfeledkeznünk a gép hajtómotorjáról, az Anzani-féle háromhengeres motorról, melynek háromágu legyezőalakban való elrendezése minden egyes hengernek kitűnő léghűtését és csak egyetlen forgatynak alkalmazását teszi lehetővé és melynek régi típusu, tehát nehezebb rendszerű, de jól bevált gázosítója nagy üzembiztonságot kölcsönöz, mely elsősorban tette lehetővé (a Latham gépének motorjával szemben) Blériot sikeres La Manche-repülését.

Kincses Kalendárium.

— 1910. —

A gyakorlati tudnivalóknak és az érdekes olvasmányoknak már ország-szerte mindenütt kitűnően ismert kincses tára, a Kincses Kalendárium megjelent az 1910. esztendőre. Tartalma csupa olyan dolog, a mit mindenkinek tudnia kell, de a mit jóformán senki sem tud. Ez a Kincses Kalendárium páratlan sikerének, óriási elterjedtségének a titka. Anyaga csakis gyakorlati szempontból, hogy úgy mondjuk: a köz-szükséglet szempontjából van össze-válogatva s az egyes cikkek a tudás legmagasabb régióiba is elviszik az olvasót, a nélkül, hogy előtanulmányokat, vagy bármely képzettséget követelnének tőle. Az ismeret-terjesztésnek az irodalomban ma már nincsen olyan faktora, mely népszerűség dolgában a Kincses Kalendáriummal versenyre szállhatna.

Az új Kincses megtanítja az olvasót például arra, hogy hogyan készül a kalendárium? Hogyan készül az ünnepek kiszámítása és mi az a vasárnapi betű, az arany-szám, holdkules, stbi, a mit gyermekkorunktól a holtunk napjáig ott látunk minden naptárban, a nélkül hogy tudnók, mi az értelme, mi a célja? Shackleton hadnagy déli sarki útja, Cooknak az északi sark eléréseért vívott szinte emberföltötti küzdelme nagy cikkekben térképekkel és illusztrációkkal magyarázva itt van leírva a Kincses új kötetében. Az idén az egész Európát foglalkoztatta a balkáni kérdés és bizonyára foglalkoztatni fogja még néhány évtizedig; a Kincses az idén apróra elmondja, hogy politikai tekintetben mit lehet és mit kell tudni a Balkánról és számos térképen mutatja be a különféle balkáni népek aspirációit. Az oroszországi és a kínai események is folyton foglalkoztatják az ujságokat és általuk a közvéleményt. E két óriási birodalomról is nagy cikkek közöl a Kincses.

A történelmi ismeretek terjesztése a célja egy nagy tanulmányának, mely a magyar szabadságharc történetét mondja el, a megszokott sablonoktól és frázisoktól menten, egy történetírónak a szemével mondja el az eseményeket, föltárva számos olyan dolgot, a mit mások észre se vettek; például azt, hogy az 1848 március 15-iki híres tizenkét pont szerkesztésekor a választójogi reform kérdése hogyan ütközött össze az önálló bank kérdésével, mintha csak a mai napok történetét olvasnók. Egy másik cikk a tengerparti magyar történelmi emlékeket idézi föl, egy harmadik pedig még messzebb megy viasza a multba: az asszir és babiloni királyok idejébe. A természettudományok kedvelőit érdekelni fogja a sárkányoknak a meteorológiában való szerepét ismertető cikk, és egy igen érdekes tanulmány a tengeri halak életéről. A hegyek vi-

lágából, a hasznos és kártékony madarakról s a Dunáról is van egy-egy érdekes cikk a Kincsesben. Általános érdeklődésre tarthat számot egy nagy cikk, mely az agy és az idegek működését ismerteti.

Hogyan készül az ujság, hogyan üzik a politika mesterségét miniszterek és képviselők, mit és hogyan dolgoznak a diplomaták, mindezt elmondja a Kincses apróra, szokása szerint érdekesen, nyilt szókimon-dással és tömördek ismeretet közölve. A ki az egyházi dolgok iránt érdeklődik, talál a kincsesben egy-egy cikket Rómáról és a pápaságról és Budapest minden felekezeti templomairól, a kinek a sport a passziója, annak az idén az uszásról és a hegymászásról szóló cikk az olvasmánya. Az ifjuság hasznát fogja látni a külföldi főiskolákat ismertető cikkek. A kultur-történet köréből egy cikk az emberi művelődés elemeivel foglalkozik, érdekesen, képekkel is illusztrálva az anyagát. Azt hisszük, számtalan embert fog érdekelni egy nagy cikk, mely Magyarország mintegy hétezeröttszáz régi nemesi családját ismerteti.

Ezek csak a felöltöbbs dolgok a Kincses Kalendárium új kötetében, ezeken kívül még száz más dologgal foglalkozik a Kincses, — de úgy hisszük, hogy már a felsorolt dolgok is igazolják azt, hogy a Kincses Kalendárium becsülettel megérdemli a nevét, — és megéri az árát. A mikor már mindennek fölfelé szökik az ára, a Kincses Kalendárium a szokott piros kötésben még mindig a régi, szerény áron kapható: két koronaért, vászonkötésben három korona a Kincses, szattyánborkötésben pedig négy korona negyven fillér. Mindenütt kapható, ahol könyvet árulnak.

HIREK.

— Hihetetlen hírek.

Mondják, hogy az igazi székely vasut helyett — repülőgépet kapunk;

mondják, hogy a vármegyei függetlenségi-pártot új életre hívják;

mondják, hogy darabont-pártólókról nálunk szó sem lehet;

mondják, hogy az önálló bank melletti demonstrációt titokban készíttik elő — a rendezők;

mondják, hogy mióta oly sokan kezelik a fogakat, egyetlen fogas kérdésünk sem maradt;

mondják, hogy az anyós olyan, mint a patika: méreg van benne.

— Csak egy virágszálat! Közeldetére a halottak napjának a Jó-zsef kir. herceg Szanatorium Egyesület ismét megújítja azt a kérését, hogy mindenki, aki szeretteinek sirhalmára koszorut tesz, egy szál virággal kössön kevesebbet s ennek a virágszálnak árát ajánlja föl a szegénysorsu tudóbeteg gyógyítására. A kérelmező egyesületnek ebben az évben gróf Andrássy Gyula belügy-miniszter sietett segítségére, ki rendeletben hívta föl az összes törvényhatóságok figyelmét, hogy a közönségnek ezt az egy virágszálat összegyűjteni segítsenek. Az egyesület fölhevása a következő:

Százával kopog ajtónkon az utolsó remény. Százával sereglenek ajtónk elé a tudóbeteg és esdeklésük megindító. Bágyadt, vértelen ajkukon az életért való sóvárgás tör ki fuldokolva, szivettépően. Köztük több gyermekkel megáldott apák, anyák kéri, hogy segítsük életükhöz, gyógyíttassuk szanatoriumunkban. S mi úgy tudjuk a halál jegyeseinek ezt a kérelmét teljesíteni, ha — mint a multban — ezer meg ezer jószív ajánlja föl a halottak napján alkal-mával a maga virágszálat a szegény-

sorsu tüdőbetegek megmentésére. Az irgalomadóományokat elsősorban is arra használjuk föl, hogy minél több szegénysorsu tüdőbeteget ingyen gyógyíttassunk már meglévő szanatoriumunkban, részben arra, hogy az országban levő három tüdőbeteg-rendelőintézetünket fentartsuk, részben arra, hogy egy új szanatorium építési alapját növeljük. Ha minden siron egy virágszállal kevesebb lesz, ha minden siron egy mécseszel kevesebb ég, e hiányzó virágszállal, mécsesvilágból pislog föl egy haladó lélek és árvák, özvegyek bánatkönnyei ekként örömkönyvekké válnak. Azért kéri bizót hitelt minden nemes lélek irgalomadóományát a József kir. herceg Szanatorium-Egyesület, Budapest, VII., Akácfa 30.

— **Kálvin ünnep.** A székelyudvarhelyi ref. kollegium 1909. október 31-én d. e. 11 órakor az intézet imatermében Kálvin János reformátor születésének 400-adós évfordulója alkalmából emlékünnepélyt rendez, melyre az érdeklődő közönséget tisztelettel meghívja a tanári kar. Műsor: 1. „Erős várunk...” éneklés a gyülekezet. 2. Imát mond Fellegi István tanár. 3. „Hallgass meg engem” Rinaldóból, Rossinótól. Éneklés az ifj. vegyeskar. 4. Magyarok köszöntője. Irta és a genfi ünnepélyen elmondta Lampréth Géza. Szavalja Kiss András VII. o. t. 5. Alkalmi beszéd. Tartja Biró Sándor vallás-tanár. 6. Kálvin és Farel. Dialog Irta Kecskeméty István. Előadják: Ördög Lajos VII. (Kálvin) és Foszty György VII. oszt. t. (Farel). 7. „Dicsőség neked Isten” Medelsohntól. Éneklés az ifjusági vegyeskar. 8. A gályarabok. Váradai Antaltól. Szavalja Kolumbán Sándor VIII. o. t. 9. Himnusz. A Kálvin emlékalapra önkéntes adományokat tisztelettel kéri a rendezőség.

— **Főúri birtok a székelyek kezén.** Károlyi Sándor gróf, a közelebről elhalt kiváló tevékenységű főúr, tudvalevőleg Bögöz községi birtokos volt. Kétszáznyolcvanöt kataszteri hold területű szántó, kaszáló, erdő és ezeken kívül egy malom is maradt utána. Ezeket pedig Károlyi Mihály gróf, az Országos Magyar Gazdasági Egyesület elnöke örökölte. A grófi birtok eladó lett. Erre György Sándor bögözi állami isk. igazgató-tanító a nép érdekében akcióba lépett. Kihirdette a községben a birtok eladását és annak vételére ötven székely jelentkezett. Megvásárolták tehát 193.000 koronáért a grófi vagyont, mely tagosítva van és elsőrendű, kitűnő minőségű birtok. A székelyföldi miniszteri kirendeltség által adományozott 800 K segélyösszeggel párcelláztatták s így most a székelyek a grófi birtok boldog tulajdonosai. Mindenesetre elismerést érdemel György Sándor igazg. tanító, aki az egész birtokvételnél gondos utbaigazítója, támogatója volt a népnek. Ez valóban igazi székely mentési akció, melyet követésre méltó példakép lehet tekinteni és az egész vonalgyakorolni.

— **Tanári jubileum.** A szentesi állami főgimnázium október 23-ikán ünnepelte Derzsi Kovács Ferenc székely testvérünknek, a főgimnázium érdemes és köztiszteletben álló természetrájk tanárának 25 éves tanári jubileumát. Az ünnepeltet a tanári kar gyűlésén Balázsovits Norbert igazgató üdvözölte a tanári kar nevében, tolmácsolván Géresi Kálmán tankerületi főigazgató jókívá-

natait is. A gyűlés után volt tanítványainak küldöttsége köszöntötte Papp László városi főszámvevő vezetése alatt! Majd pedig a mostani növendékek üdvözölték küldöttség útján Illyés Sándor VIII. osztálybeli tanuló vezetése alatt. Az ünnepelt nevére mostani és volt tanítványai 636 korona tökével iskolai jutalmidij alapítványt tettek.

— **Jegyzők parlamentje.** A Magyarországi községi és körjegyzők Egyesülete évi közgyűlését vasárnap tartotta meg Pestvármegyei székházában. A gyűlésen Uszkay Bálint mezőturi főjegyző elnökölt és több, mint négyszáz jegyző jelent meg az ország minden részéből. A derék, munkás testületnek számtalan sérelmét tárgyalták a közgyűlésen, Kérni fogják a belügyminisztert, hogy a községi bíró jogköre a nagy és kis községekben a jegyzőre ruháztassák; a kereskedelmi miniszterhez újra felírják a vasúti mérsékelt áru jegyekért; tiltakoznak a győr vármegyei jegyző-egyesület sérelmes fel-függesztése ellen. Az elnök évi beszámolóját Tóth József gyüreai jegyző, Benkő Albert alispán, Ludvig József, Papp Sándor és végül Jászberényi Miklós felszólalása után tudomásul vették. A közgyűlés után lakoma volt.

— **A Magyarországi Munkások Rokkant- és Nyugdíjgyűlésének** központi választmánya minap tartotta rendes havi ülését Kulcsár István alelnök vezetésével. Katács Antal igazgató jelentéséből örömmel vették tudomásul, hogy a folyó év első kilenc hónapjában 24 ezer új tag lépett az egyletbe, kikkel a rendes fizető tagok száma 89 ezerre emelkedett. Az idén 750 ezer koronával növekedett az egylet alapítókéje, mely most már 4 760 000 koronát meghaladta. Az idén 51 új fiókpenztárt szerveztek s azok száma 282. Különösen nagy jelentőséget ad az egyletnek azon tény, hogy 1903 óta 628 rokkant és elagott tagjának és 170 árvának állandó segítésére hatszáz ezer koronát megbaladó összeget fizetett ki. A rokkantak 840 től 12 K 92 fillérig terjedő heti segélyt kapnak, míg az árvák heti segélye 140 től 2 K 15 fillérig terjed. Azonkívül számos özvegy is kapott segítséget. Örvedetes tudomásul vették, hogy a kereskedelmi kormány további 3 évre évi 5000 korona államj támogatást helyezett az egyletnek kilátásba. Ujabbán 200 koronával alapító tagokul beléptek: Moson vármegye, Kassa, Kolozsvár, Nyiregyháza, Szekesfehérvár, Ungvár városok és Salgótarján nagyközség, továbbá az Orsz. Közp. Hitelszövetkezet. Az érdeklődőknek szívesen szolgál fölvi lágoztatással az egylet központi irodája: Budapest, József utca 23 sz.

— **Erdélyrészi országos vásárok.** November hó 1-én *Homoróddaróc*, Márpod, Oláhszentgyörgy; 2-án: Kolozsvár, Köszvényes; 4-én: Radnót, Segesvár; 5-én: Kolozs, Mártontelek, Teke, Topánfalva; 7-én Drág, Kiskend; 8-án: Dobra, Mártonhegy, Nagyborosnyó, Naszód, Tövis; 9-én: Bolkács, Csikcekefalva, Csikszentmárton; 11-én: Bágyon, Kisselyk, Kovászna, Magyargyerómonostor, Marosvásárhely, Sárkány, Szerdahely, Szilágynagyfalu, Barót, *Farkaslaka*, Tasnád, Törösvár.

— **Székely fiuk elhelyezése.** A brassói Székely Társaság már évek óta foglalkozik azzal, hogy a székely gyermekeket elhelyezi Brassóban kiválóbb iparosoknál, hol magukat iparosokká képezik és a megélhetésüket biztosítják. Így nemcsak az illetőket menti meg az elzűlléstől, a kivándorlástól, hanem ezeknek elvonásával egyfelől siet megoldani a székely kérdésnek egyik nevezetes részét, de másfelől hazafias dolgot is cselekszik, mert képzett magyar iparos osztályt nevel, amire pedig ma mindenek felett legnagyobb szükség van hazánknak. Nevezett társaság ezen akcióját most még nagyobb keretben akarja fejleszteni. E végből kéri a székelyföldi lelkész, tanító és jegyző urakat, hogy ha községekben ilyen fiuk vannak, utasítsák őket a társasághoz. Az elhelyezés feltételei ezek: a hat elemi osztály elvégzése; tizenkét életév betöltése; tanoncív 4; ez idő alatt ruhával a Társaság látja el; tandíjat szegénységi bizonyítvány alapján olengedik; ajánlatos, ha a szülő a felszegődési és felszabadulási költségeket (—16 K) fedezi; szükséges kellékek: keresztlevél, iskolai bizonyítvány, szegénységi bizonyítvány. A tanonc előre megnevezheti az iparágat is, a melyet választ, de ha nem teszi, akkor a társaság osztja be a növendék hajlama és a körülmények figyelembevételével. A bejelentéshez elég egy levelezőlap is, melyet akár Csulak Lajos titkárhoz, akár Bokor András pénztárhoz címezzen. Erre meg fogja kapni a választ és a mikor jön, hozza magával a szükséges okmányokat. Kivánatos, hogy legalább annyi ruhát és fehérneműt hozzon, amennyi egy évre elég, mert első évben a társaság csak lábbelit adhat. — A brassói székely társaság elnöksége. Vajha ami székely társaságunk is követné a tiszteletre nem szoruló példát... Ránk férne!

— **Halálozás.** Grébel László helybeli cukrász polgártársunkat pótolhatatlan veszteség érte, fiatal felesége szül. Bálint Ilona, Bálint Ferenc és neje Jakab Ilona leánya, életének 21-ik évében, boldog házasságának 5-ik hónapjában hirtelen elhalt. Temetése kedden d. u. 3 órakor a róm. kath. anyaszentegyház szertartása szerint, általános mély részvét mellett történt meg a szombathalva-városrészi temetőben. Halálát széleskörű rokonság gyászolja.

Rövid hírek.

Kossuth-miniszteriumra, mely november 15-ikéig meg lenne, egyik beavatott függetlenségi vezér nagy fogadást ajánlott fel egy társaságban. — **Mócok.** A nagyszebeni román egyházi kongresszus alkalmából többen azért nem mentek a metropolita ebédjére, mert ott volt Pap János aradi püspök, ki az ardi Kossuth-szobor leleplezésén részt vett. — **4 korona kegydíjat** szavazott meg havi segélyképen Makó város Piakó Tódor városi tanácsos özvegyének, holott férje 49 évig hűségesen szolgálta a várost. A makói kupaktanács — csakugyan messze van Jeruzsálemtől. — **Nagynyeden** Erdős Jenő dr. ügyvéd indítványára íveket köroznak, amelyen az aláírók becsületszavakra kijelentik, hogy tu-

datosan, szándékosan osztrák árut nem vásárolnak. Nálunk is a Székely Társaság ilyen ívet kibocsát-hatna! — **Wesselényi** Miklós báró 100 éves születési évfordulóját vasárnap fényes ünnepség keretében ülte meg az Erdélyi Irodalmi Társaság Kolozsváron. — **Zoltáni Elek** ref. lelkész 50 éves jubileumát ünnepelték vasárnap Lécfalván. 50 éve papja a nevezett községnek. — **Forrás-sárból** készült pasztillák forgalomba hozatalára nyert belügyminiszteri engedélyt Herepey Károly málnási lakos, aki ezeket a Sikulia forrás-sárból készíti. — **Leégett** a brassómezei Nagykőhavas nevű erdőnek az a része, mely a tömösi szoros felé hajlik. — **Nagyszebenben** november 1-én kezd meg működését a határszéli rendőrkapitányság. — **Kalábriában** az utóbbi földrendések ismét több községet döntöttek romba és sok ember halálát okozták.

TÖRVÉNYKEZÉS.

Az esküdtszéki tárgyalások folytatásáról szóló tudósításainkat helyszűke miatt kénytelenek vagyunk jövő számunkra halasztani.

KÖZÖNSÉG KÖRÉBŐL*

Tek. Szerkesztő Ur!

B. lapja f. évi 84-ik számában olvasható „Egy tanító fegyelmi ügye” c. közlemény, egy-két téves állítását engedje meg t. Szerk. Ur röviden helyreigazítanom a következőkben.

1. Állásomtól nem függesztettek fel. 2. Nem tettem ideiglenesen nyugalomba. Hanem: megrongált egészségem helyreállíthatása céljából, házi-orvosom tanácsára és a tisztifőorvos ur javaslatára, én magam kérelmeztem felsőbb helyen nyugdíjaztatásom. Kérelmeztem magam még eme jézusi tanácsot is követve: „esztelen emberek elől térj ki!” — És fegyelmet is kérelmeztem magam ellen, kiváltképpen a tankönyv kiküszöbölő tanfelügyelői rendelkezés szabályellenes volta miatt.

E lényeges s nem lényegtelen dologban vétkes voltam, el kell ismer-nem, — hisz' a hivatali főnök rendelkezését nem teljesítettem. De erre vonatkozólag is van sok-sok mentő okom. A sok közül pedig csak egyetlen-egyem említek fel itt, azt t. i. hogy a homoródalmási földhöz ragadt, sok szegény székely szülő zsebében más tankönyvek — világért sem jobbák — beszerzésétől, mint ok- és céltalan kiadásoktól szándékoztam megkímélni.

— — Ez, a szegény székely nép anyagi érdekeire való köteles tekintetem, no meg közel 10 évi sanyargattatásom olyas, istállók büzével vetélkedő és poloskás tantermekben, milyenekbe nem tanulókat és tanítókat, hanem oktalan állatokat is sajnált volna beszufolni az érző emberi szív, — — ilyen lényegtelen dolgok miatt lettem mártírjává a népnevelés magasztos ügyének.

Homoródalmás, 1909. okt. 22.

Tisztelettel:

Kriza Sándor,

id. ny. áll. isk. igazgató.

* E rovatban foglaltakért felelősséget nem vállal a Szerk.

Kiadja: Betegh Pál villamosmotoros könyv- és újságkiadó intézete.

TALÁLÓS KÉRDÉS.

Miért apróhirdetés?

az apróhirdetés?

mert néhány

APRÓ sorban minden szükséges és célszerű dolgot lehet hirdetni és így valóban APRÓ pénzbe kerül csak, ha az ember

mindenféle állást

kinál vagy keres,

mindenféle terményt

kinál vagy keres,

lakást

kinál vagy keres,

mindenféle butort

kinál vagy keres,

mindenféle ipari cikket

kinál vagy keres,

a legkülönbözőbb

apróbb dolgokat

kinálja vagy keresi,

mely csak APRÓ költséget bír el. Olvasóközönségünk ezer meg ezer esetben hálásan emlékezik meg arról, hogy az apróhirdetések fényes sikerrel segítik elő a **kinálat** és **kereslet** nagyarányu forgalmát. **Azért ne tessék habozni** és a mikor csak a legcsekélyeb szükség diktálja:

apróhirdetést

kell feladni a

„Székely-Udvarhely“-ben.

Apró a hirdetés,

apró a költség!

Magyar Könyvvelési Folyóirat

havi folyóirat a könyvvelési ismeretek fejlesztésére. Főszerkesztők: Kárpáti Béla és Trautmann Henrik. Társszerkesztők: Kuntner Róbert, Szél Jenő, Zsengeri Manó. Megjelenik minden hó első napjain egy és fél ivnyi terjedelemben. Előfizetési ára egy évre 8 K, fél évre 4 K. Egyes szám ára 80 fillér. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, IX., Mester-u. 27. Mutatványszámot szivesen küld a kiadóhiv.

Magyar királyi államvasutak.

Budapest-balparti üzletvezetőség.

40662—909.

Hirdetmény.

Ezzenel közhirrre tesszük, hogy a kereskedelemügyi magyar királyi Miniszter ur Ö Nagyméltósága üzletvezetőségünk területén fekvő Togyá-Geller állomás nevét „Bogya-Felső Geller“-re, Alsószob állomás nevét pedig: „Szob Megálló“-ra

változtatta meg Ezen nevváltozás folyó év október hó 1-től érvényes.

Budapest, 1909. október hó 19-én.

AZ ÜZLETVEZETŐSÉG.

(Utánnomást nem díjazunk.)

Magyar kir. államvasutak.

299092—909. szám. FIV.

Hirdetmény.

Közhirrre tesszük, hogy a Rákospalota-Ujpest állomáson áru- és kocsiutalás folytán beállott rendkívüli forgalmi viszonyokra való tekintettel, kereskedelemügyi m. kir. miniszter urnak folyó évi október hó 18-án 81061. sz. alatt kelt engedélyével, a vasuti üzletszabályzat 63. §. (3) 2., valamint a vasuti áruforgalmazásra vonatkozó nemzetközi egyezmény 14. cikkéhez tartozó végrehajtási határozmányok 6. §. (3) 2.

pontja alapján, az érvényben levő szabályszerű szállítási és póthatár-időkön kívül egy a magyar, osztrák és bosznia-hercegovinai, mint a nemzetközi forgalomban f. évi október hó 22-étől kezdve visszavonásig:

a Rákospalota-Ujpest állomáson fel- és kiadásra kerülő teherárakra — élő állatok, friss hus, friss gyümölcs, friss fozelék és tojásküldemények kivételével — még tovább 5 napi időleges szállítási póthatár-idő fog alkalmaztatni.

Budapest, 1909. október 20.

AZ IGAZGATÓSÁG.

Alkalmazást nyer:

Tanuló fűszer- és lisztüzletben ellátással vagy rendszeres fizetéssel;

Bolti szolgának 15-18 éves, értelmes fiu;

Pénzkezeléssel megbízható nő a fűrészgári és gőzmalmi irodában;

Fiatal ember, aki irás és számolási képességgel bír s az üzleti szokásokban magát tovább képezni kívánja, havi megfelelő fizetéssel **Fábián József** gőzmalmi és fűrészgári irodájában, illetve fűszer- és lisztüzletében **Székelyudvarhelyt.**

Tüzifa eladás.

Zsigmond-telepi fűrészmennél (Zetelaka mellett) első minőségű, száraz bükkhasábfá kapható. **Nem usztatott fa!** **Ára ölenként (4 ürmeter) 16 korona** Mintaölek helybeli faraktárban; az állomási épülettel szemben; megtekinthetők. (Ugyanott fuvarosok is szerezhetők.)

Klein Zsigmond.

Fogorvos Perl József

American Dentist

Székelyudvarhelyre

megérkezett.

Elvégez minden fogorvosi műtétet, u. m. foghuzást teljes érzéstelenítéssel; arany és más töméseket. Készít műfogakat és teljes fogsorokat — szájpaddal nélkül. Korona és hidmuak. Lakása: Budapest-szálló 2. sz. alatt. Rendel naponta délelőtt 9—12 és délután 2—5 óráig.

TÖRLEY PEZSGŐ

Grammofon és ki-tűnő lemezek

gyári árban kaphatók Betegh Pál könyv- és papírkereskedésében.

8831—909. tkvi.

HIRDETMÉNY.

A m. kir. Igazságügyminiszter 1906. évi július hó 6-án 14114—906. I. M. E. I. szám alatt elrendelte, hogy az oklándi kir. járásbíróóság, mint telekkönyvi hatósághoz tartozó **Székelymúzsna** község telekkönyveiben felvett mindazon ingatlanokra nézve, a melyekre az 1886. évi XXIX., 1889. évi XXXVIII. és 1891. évi XVI. t. cikkek a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzését rendelik az 1892. évi XXIX. t. cikkekben szabályozott eljárás és ezzel kapcsolatban a telekkönyvi bejegyzések helyesbitése foganatosíttassék.

E célból a helyszíni eljárás a nevezett községben 1909. évi november hó 22-én fog kezdődni.

Ennélfogva felhivatnak:

1. mindazok, kik a telekkönyvekben előforduló bejegyzésekre nézve okadatolt előterjesztést kívánnak tenni, hogy a telekkönyvi hatóság kiküldöttje előtt a kitűzött határnapon kezdődő eljárás folyama alatt jelen-

jenek meg és az előterjesztéseiket igazoló okiratokat mutassák fel.

2. mindazok a kik valamely ingatlanhoz tulajdonjogot tartanak, de telekkönyvi bekebelezésre alkalmas okirataik nincsenek, hogy az átírásra az 1886: XXIX. t. c. 15—18 és az 1889: XXXVIII. t. c. 5. 6. 7 és 9 §-ai értelmében szükséges adatokat megszerezni iparkodjanak és azokkal igényeiket a kiküldött előtt igazolják, a vagy oda hassanak, hogy az át-ruházás létrejöttét a kiküldött előtt szóval ismerje el és a tulajdonjog bekebelezésére engedélyét nyilvánítsa, mert különben jogaitak ezen az uton nem érvényesíthetik és a bélyeg és illeték elengedési kedvezménytől is elesnek.

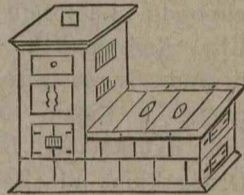
3. azok kiknek javára tényleg már megszünt követelésre vonatkozó zálogjog vagy megszünt egyéb jog van nyilvankönyvileg bejegyezve, ugyszintén az ily bejegyzésekkel terhelt ingatlanok tulajdonosai, hogy a bejegyzett jognak törlését kérelmezzék illetve, hogy törlési engedély nyilvánítsa végett a kiküldött előtt jelenjenek meg, mert ellen esetben a bélyegmentesség kedvezményétől elesnek.

A kir. járásbíróóság, mint telekkönyvi hatóságtól.

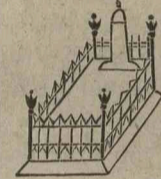
Oklánd, 1909. évi október hó 15-én

Kelemen Kálmán
kir. albiró.

Dávid Domokos géplakatosmester

Székelyudvarhelyt, Bálint-u. 8. sz. a. (a vasuti állomással szemben)

Elvállal mindenféle szakmájába vágó lakatosmunkákat, rak-táron tart különböző főzőkályhákat (sparhelt). Bárminő gépek és egyéb szakmabeli dolgok javítását lelkiismeretesen teljesíti. o o o Méltányos árak. o o o Pontos kiszolgálás.

Védjegy: „Horgony“

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

pótléka

egy régióknak bizonyult háziszser, mely már sok év óta legjobb bedörzsölésnek bizonyult közsvevényél, osznál és meghüléseknél.

Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt bevásárláskor óvatossak legyünk és csak olyan eredeti üveget fogadjunk el, mely a „Horgony“ védjegyvel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben K—80, K 1.40 és K 2.— és úgyszólván minden gyógyszerertárban kapható. — Főraktár: Török József gyógyszerésznél, Budapest. **Richter gyógyszerertára az „Arany oroslánhoz“, Prágában, Elisabethstrasse 5 neu.**

Névjegyek, Meghívók, Eljegyzési és Esküvői valamint gyász-jelentések.

ugyszintén mindenféle könyvnyomdai és könyvkötői munkálatok izléses kivitelben, gyorsan és pontosan készülnek

Betegh Pál

villamos üzemre berendezett könyvnyomdai és könyvkötői-intézetében Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. sz. alatt.

Videki megrendeléseket azonnal elintézt.

IZLÉS! JO KIVITEL! MÉLTÁNYOS ÁRAK!

DIVATOS EKSZEREK

FÜLBEVALÓK KARKÖTŐK NYAK-
ÉKEK GYÜRÖK MELLTUK ORÁK
LANCZOK ZSUSZUK ÉVŐESZKÖZÖK.
EZÜST DISZTARGYAK LEGNA.
GYÖBB VÁLASZTEKA ÉS
DESZERZESI FORRASA.

ZIRNER TESTVÉREK
UTÓDA LISZT HUGO
BUDAPEST. IV. VACZI-UTCA.
SZEMBEN A KRISTÓFFERRELLI PONTOS CZIMRE ÜGYELJÜNK!
ALAPITTATOTT 1834-ben
KELLŐ BIZTOSÍTÉK MELLETT VIDEKRE ISSZIVESEN
KÜLDÖK VÁLASZTÉKUT.